

2. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар: у 2 т. Т. 1 / О.М. Бандурка, Е.М. Блажівський, Є.П. Бурдоля і ін. ; під заг. ред. В.Я. Ція, В.П. Пшонки, А.В. Портнова. - М.: Право, 2012. - С. 606.

3. На «озброєнні» ДНДЕКЦ МВС – новітнє обладнання від компанії «Foster + Freeman»: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dnдекс.центрміа.gov.ua/?p=4593>

4. Статистична інформація про роботу органів досудового розслідування за 2017 рік. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.gp.gov.ua/ua/stst2011.html?dir_id=113277&libid=100820&c=edit&_c=fo

Федченко В.М.,

професор кафедри кримінального процесу
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

ЗАТРИМАННЯ В ПОРЯДКУ СТ. 208 КПК УКРАЇНИ ОСОБИ ПІДОЗРЮВАНОЇ У ВЧИНЕНІ ЗЛОЧИНУ БЕЗ ВСТАНОВЛЕННЯ ЇЇ АНКЕТНИХ ДАНИХ

В положеннях чинного КПК України законодавець передбачив в окремих правових нормах імперативну вимогу з питань встановлення особи (учасників кримінального процесу), у тому числі і щодо підозрюваного.

Вимога індивідуальності покарання «...щоб кожний, хто вчинив кримінальне правопорушення, був притягнутий до відповідальності в міру своєї вини,... » міститься і серед завдань кримінального провадження (ст. 2 КПК).

Одним з правових критеріїв статусу підозрюваного є затримання такої особи за підозрою у вчиненні кримінального правопорушення (ч.1 ст. 42). Строк початку затримання за підозрою у вчиненні кримінального правопорушення розпочинається з моменту, коли така особа силою або через підкорення наказу змушена залишатися поряд із уповноваженою службовою особою чи в приміщенні, визначеному уповноваженою службовою особою (ст. 209 КПК). З цього моменту законодавець зобов'язує уповноважену службову особу, що вчинила затримання, негайно повідомити затриманому підстави затримання та певні права, серед яких, і не говорити нічого з приводу підозри (ч. 4 ст. 208 КПК).

Між тим, як свідчить правозастосовча практика з питань реалізації положень КПК щодо затримання особи, підозрюваної у вчиненні злочину, в діяльності органів досудового розслідування трапляються не поодинокі випадки, коли вказані затримані особи користуючись своїм правом, у тому числі, і правом передбаченим ст. 63 Конституції України, вже з моменту такого за-

тримання відмовляються повідомляти будь які дані щодо себе [1, с. 117]. Тобто, існують випадки, коли така особа відмовляється не лише пояснювати будь-які обставини з приводу свого затримання, але й відповідати на питання щодо своїх особистих (анкетних) даних у тому числі і місця проживання. З'ясувати ж вказані питання за короткий проміжок часу в 24 години дуже проблематично, особливо, коли особа раніше не дактоскопіювалася та прийшла з іншого регіону, і відсутні свідки, які б могли надати ці дані.

Виникає ситуація, за якою правова підстава затримання «особу застали під час вчинення злочину або замаху на його вчинення» або ж, правова підстава «якщо безпосередньо після вчинення злочину очевидець, в тому числі потерпілий, або сукупність очевидних ознак на тілі, одязі чи місці події вказують на те, що саме ця особа щойно вчинила злочин», що визначена ст. 208 КПК існує, але скласти протокол про затримання (особа набуває процесуального статусу підозрюваного) без встановлення її анкетних даних, навіть, якщо вона вчинила тяжкий, особливо тяжкий злочин – неможливо. Як неможливо зазначити в інформаційній довідці про правопорушення, складання якої передбачено п. 4 розділу XIV Наказу МВС України № 111 від 16.02.2018р., відомості щодо прізвища, ім'я, по-батькові, дати народження, реєстрації місця проживання, перебування, місця роботи, посади такої затриманої (підозрюваної) особи [2].

З огляду на вищевказане, у випадку реалізації положень з питань затримання підозрюваної у вчиненні злочину особи - виконання вимоги закону про обов'язкове встановлення (у 24 години) такої особи, як учасника процесу стає фактично неможливим.

Хоча наказом Генеральної прокуратури № 139 від 06.04.2016 року, яким затверджено порядок внесення відомостей до єдиного реєстру досудового розслідування, наряду з іншою інформацією вимагається вносити анкетні дані щодо потерпілого, особи заявника, а щодо затриманого, лише дату затримання особи, час та дату повідомлення про підозру тощо. Вимоги про внесення до ЄРДР анкетних даних затриманого цей наказ не містить (п.1 розд. 2 Наказу) [3].

До того ж, у п. 2 ч. 1 ст. 190 КПК вказано, що в ухвалі про дозвіл на затримання з метою приводу наряду з іншими даними повинні зазначатися «прізвище, ім'я, по батькові підозрюваного, обвинуваченого, для затримання якого постановляється ухвала, відомі на момент постановлення ухвали, а якщо прізвище, ім'я, по батькові не відомі, - докладний опис такої особи».

Таким чином, якщо проаналізувати норму КПК, яка визначає зміст ухвали суду про дозвіл на затримання з метою приводу, то можна бачити, що законодавець прямо передбачає можливість не лише затримання особи без встановлення його прізвища, ім'я по батькові, але без їх встановлення повідомляти й про підозру особі.

Отже, якщо підвести підсумок, то можна бачити певну неузгодженість норм КПК з питань можливості їх реалізації щодо затримання особи підоз-

рюваної у вчиненні злочину. Оскільки, з одного боку, існують загальні законодавчі вимоги щодо встановлення особи (учасника процесу), які проходять «червоною стрічкою» по всьому КПК. А тому, кримінальне провадження без встановлення особи буде втрачати ознаки законності, а відповідно не можливо у повному обсязі реалізувати і завдання кримінального провадження «... щоб кожний, хто вчинив кримінальне правопорушення, був притягнутий до відповідальності у міру своєї вини...». А з іншого боку, законодавець передбачає правову норму, за якою особа без встановлення її прізвища, ім'я, по батькові може мати процесуальний статус не лише підозрюваного, але й обвинуваченого.

Враховуючи, що існують суттєві ризики, до яких може призвести неможливість процесуального оформлення затримання особи підозрюваної у вчиненні тяжкого, особливо тяжкого злочину, або замаху на його вчинення з підстав не встановлення анкетних даних такої особи, то доцільно в положеннях КПК щодо затримання за п. 1 та 2 ч.1 ст. 208 КПК передбачити можливість оформлення не лише протоколу затримання, але й тримання під вартою без встановлення особи. Тобто, під умовними анкетними даними, але з обов'язковою вимогою та обов'язком до слідчих органів вжити передбачені законом заходи зі встановлення відповідних передбачених законом анкетних даних такої особи. І якщо у визначений законом строк уповноважені органи не встановили ці дані, то обраний запобіжний захід підлягає скасуванню.

Водночас, необхідно до наказу Генеральної прокуратури № 139 «Про затвердження Положення про порядок ведення Єдиного реєстру досудових розслідувань» від 06.04.2016 р., наказу МВС України № 111 «Про затвердження Інструкції з організації реагування на заяви та повідомлення про кримінальні, адміністративні правопорушення або події та оперативного інформування в органах (підрозділах) Національної поліції України» від 16.02.2018р. та наказу МВС України № 100 «Про затвердження Порядку ведення єдиного обліку в органах (підрозділах) поліції заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події» від 08.02.2019 р. внести доповнення щодо можливості внесення на певний строк відомостей до ЄРДР відносно затриманої, заарештованої (ув'язненої) особи під умовними анкетними даними з докладним описом такої особи.

Доцільно передбачити і відповідні положення, які б чітко регламентували дії уповноважених осіб як з питань встановлення такої особи, так і з питань здійснення кримінального провадження, коли особу підозрюваного не встановлено.

1. Шингарьов Д. Особливості допиту підозрюваного, особа якого не встановлена. *Вісник Національної прокуратури України*. № 4, (46). 2016. С. 117-123.

2. Про затвердження Інструкції з організації реагування на заяви та повідомлення про кримінальні, адміністративні правопорушення або події та оперативного інформування в органах (підрозділах) Національної поліції України: наказ М-ва внутрішніх справ України від 16.02.2018р. № 111. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0371-18> (дата звернення: 21.05.2019).

3. Наказ Генеральної прокуратури № 139 Про затвердження Положення про порядок ведення Єдиного реєстру досудових розслідувань від 06.04.2016 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0680-16> (дата звернення: 21.05.2019).

Фоміна Д.О.,

студентка юридичного факультету
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Черненко А.П.,

доцент кафедри кримінально-правових дисциплін
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

СУД ПРИСЯЖНИХ В УКРАЇНІ І ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

Суд присяжних є інститутом народовладдя, що ефективно функціонує в багатьох країнах. Світовій юридичній практиці відомо дві моделі суду присяжних: англо-американська (класична) і європейська (суд з розширеною колегією народних засідателів-присяжних).

Суд присяжних в Україні є достатньо новим інститутом, незважаючи на те, що у Конституції України від 28 червня 1996 р. було задекларовано право народу брати участь у здійсненні правосуддя через народних засідателів і присяжних (ст. 124). Однак, положення Основного закону лише визначили вектор подальшої законотворчої діяльності щодо створення правових умов для функціонування суду присяжних. Лише з прийняттям 13 квітня 2012 р. нового Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України), у §2 Глави 30 передбачено основні положення щодо здійснення судового розгляду за участю присяжних, зокрема, передбачені їх права та обов'язки, особливості виклику й їх усунення тощо [2, с. 69].

У світовій юридичній практиці прийнято виділяти дві основні моделі суду присяжних – англо-американська (класична) та континентальна (європейська). Для англо-американської моделі суду присяжних (США, Велика Британія, Канада, Бельгія, Швейцарія, Мальта тощо) характерним є те, що колегія присяжних виносить вердикт (*de lege ferenda*) про винуватість (невинуватість) особи у вчиненні злочину без участі професійних суддів. У випадку, якщо присяжні виражають згоду з обвинувальним актом, в подальшому